

A. Στοιχεία θεωρίας

Τρόποι και μέσα πειθούς

1. Επίκληση στη λογική

Μέσα πειθούς:

- α. Επιχειρήματα (λογικές κατασκευές που χρησιμοποιούνται κυρίως στην ανάπτυξη της παραγράφου με αιτιολόγηση και αίτιο – αποτέλεσμα)
- β. Τεκμήρια (i. παραδείγματα ii. ιστορικά γεγονότα iii. στατιστικά στοιχεία – αριθμητικά δεδομένα iv. επιστημονικά πορίσματα v. ντοκουμέντα, μαρτυρίες κ.λπ.)

2. Επίκληση στο συναίσθημα

Μέσα πειθούς:

- α. Συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις
- β. Αφήγηση γεγονότων - Περιγραφή καταστάσεων
- γ. Χιούμορ, ειρωνεία
- δ. Κινδυνολογία - καταστροφολογία

Σημείωση: Κατά την επίκληση στο συναίσθημα δε χρησιμοποιούνται τόσο επιχειρήματα ή τεκμήρια, αλλά η πειθώ επιτυγχάνεται κυρίως με τη συναισθηματοποίηση – συγκίνηση του δέκτη. Τα μέσα που χρησιμοποιούμε για να προκαλέσουμε κάποιο συναίσθημα σε ένα ακροατήριο είναι:

1. **Η περιγραφή και η αφήγηση**, ώστε να διεγείρουμε τη φαντασία του δέκτη
2. **Το χιούμορ / το σκώμμα**, το οποίο δημιουργεί ευχάριστη ατμόσφαιρα, κεντρίζει την προσοχή και καθιστά το ακροατήριο ευνοϊκό προς τον πομπό
3. **Η ειρωνεία / ο σαρκασμός**, το οποίο συμβάλλει στην υποτίμηση του αντιπάλου, καθώς το ακροατήριο συμμερίζεται ασυναίσθητα την περιπαιχτική διάθεση και κατ' επέκταση και την άποψη που αυτή εκφράζει.
4. **Τα ρητορικά ερωτήματα**, τα οποία διεγείρουν το ενδιαφέρον του δέκτη και τον αναγκάζουν να συμφωνήσει, καθώς οι απαντήσεις είναι δεδομένες.
5. **Οι συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις / φράσεις**, ο ποιητικός δηλαδή λόγος με τα διάφορα σχήματα (παρομοιώσεις, μεταφορές, εικόνες κ.α.) καθώς και όροι με βαρύνουσα σημασία (η ελευθερία, η πατρίδα κ.α.)
6. **Σημεία στίξεως**, όπως θαυμαστικά και άλλα που χρησιμοποιούνται στο γραπτό λόγο

Τα μέσα πειθούς που χρησιμοποιούμε, όταν επιθυμούμε να απευθυνθούμε στο συναίσθημα του δέκτη, μπορεί να είναι:

- Η Περιγραφή: Όταν περιγράφουμε – ακόμα και στην περίπτωση που προσπαθούμε να είμαστε αποστασιοποιημένοι – παρουσιάζουμε μια εικόνα, μέσα από τη δική μας οπτική. Ουσιαστικά καλούμε την αναγνώστρια ή τον αναγνώστη να αντιληφθούν μέσα από τις δικές μας αισθήσεις. Κινητοποιούμε συναισθηματικά τον δέκτη, καθώς του ζητάμε να γίνει κοινωνός του δικού μας βιώματος.
- Η Αφήγηση: Όταν στο κείμενό μας υπάρχει αφήγηση, η επίκληση στο συναίσθημα είναι περισσότερο έντονη. Η αφήγηση δεν είναι ποτέ ουδέτερη, αφού παρακολουθούμε το ξετύλιγμα ενός συμβάντος μέσα από τη ματιά του αφηγητή. Εκείνος επιλέγει το ρυθμό και εκείνος φωτίζει ή αποσιωπά σημεία.
- Το Χιούμορ: Δημιουργεί την αίσθηση της οικειότητας και σίγουρα επηρεάζει τη συναισθηματική διάθεση του αναγνώστη.
- Η Ειρωνεία: Με τη χρησιμοποίησή της μπορεί να απαξιωθεί ένα πρόσωπο ή μια κατάσταση.
- Οι Συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις: Εντείνουν και πολλαπλασιάζουν την αίσθηση που αφήνει το γραπτό.
- Η υποτακτική και η προστακτική (κυρίως αυτή και μάλιστα, όταν εκφέρεται σε β' ενικό πρόσωπο). Πρόκειται για τις εγκλίσεις επιθυμίας.
- Μεταφορές, παρομοιώσεις, εικονοπλαστικός λόγος εν γένει.

3. Επίκληση στην αυθεντία

Μέσα πειθούς:

- α. Αποφθέγματα, λόγια μεγάλων διανοητών
- β. Ρητά, γνωμικά, παροιμίες (λαϊκή σοφία - αυθεντία ο λαός)

4. Επίκληση στο ήθος του ομιλητή:

Μέσα πειθούς:

- α. προβολή των ηθικοπνευματικών αρετών του ομιλητή ή συγγραφέα, των θετικών στοιχείων της προσωπικότητάς του, ώστε η πειθώ να μην απορρέει από επιχειρήματα ή τεκμήρια, αλλά από την αξιοπιστία, την ακεραιότητα, την ανωτερότητα κ.λπ. του ομιλούντος
- β. προβολή του κοινωνικού κύρους, του γοήτρου, της επιτυχίας, της καθιέρωσης κ.λπ. σε μια κοινωνία, όσον αφορά τον ομιλητή, συγγραφέα κ.λπ.

5. Επίθεση στο ήθος του αντιπάλου:

Μέσα πειθούς:

- α. προβολή των ελαττωμάτων, των αδυναμιών, των αρνητικών της προσωπικότητας του αντιπάλου,

β. των προκλητικών ή προσβλητικών για τα «χρηστά ήθη» στοιχείων της ιδιωτικής του ζωής, με σκοπό την αμαύρωση της τιμής και της υπόληψής του και την αποτροπή των δεκτών από την υποστήριξή του.